

Ενότητα 1η Είδη προτάσεων

ΕΙΔΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

Ανάλογα με τα συστατικά τους (δομή)	*Απλή: αποτελείται μόνο από τα βασικά συστατικά της (υποκείμενο, ρήμα, αντικείμενο, κατηγορούμενο). π.χ. Ο Πέτρος διαβάζει Ιστορία.
	Επαυξημένη: εκτός από τα βασικά συστατικά της έχει και επιπλέον πληροφορίες. π.χ. Ο Πέτρος διαβάζει Ιστορία στο δωμάτιό του.
	Ελλειπτική: της λείπουν ένα ή περισσότερα βασικά συστατικά. π.χ. Διαβάζει Ιστορία.
	Σύνθετη: έχει έναν ή περισσότερους ίδιους όρους. Π.χ. Ο Πέτρος διαβάζει Ιστορία και Γεωγραφία.
Ανάλογα με τη σημασία τους (περιεχόμενο)	Αποφαντική: τη χρησιμοποιούμε για να δώσουμε μια πληροφορία. π.χ. Ο Πέτρος διαβάζει Ιστορία.
	Ερωτηματική: τη χρησιμοποιούμε για να ζητήσουμε μια πληροφορία. π.χ. Διαβάζει ο Πέτρος Ιστορία;
	Προστακτική: τη χρησιμοποιούμε για να ζητήσουμε από κάποιον να κάνει κάτι. π.χ. Πέτρο, διάβασε πρώτα Ιστορία. (με τελεία) ή Πέτρο, διάβασε πρώτα Ιστορία! (με θαυμαστικό)
	Επιφωνηματική: με αυτή εκφράζουμε ένα έντονο συναίσθημα. π.χ. Πόσο μου αρέσει το μάθημα της Ιστορίας!

Ανάλογα με την ύπαρξη ή όχι άρνησης (ποιότητα)	Καταφατική: δεν έχει άρνηση. π.χ. Η Μαρία διαβάζει Ιστορία.
	Αρνητική: περιέχει άρνηση. π.χ. Δε διάβασα ακόμη την Ιστορία.

*Μορφές απλής πρότασης	
συστατικά της	παράδειγμα
Υποκείμενο + ρήμα (αμετάβατο)	Ο Πέτρος διαβάζει.
Υποκείμενο + ρήμα + αντικείμενο	Ο Πέτρος διαβάζει Ιστορία.
Υποκείμενο + ρήμα + αντικείμενο + (αντικείμενο)	Ο καθηγητής δίνει τα διαγωνίσματα στους μαθητές.
Υποκείμενο + ρήμα + κατηγορούμενο	Ο Πέτρος είναι επιμελής.
Υποκείμενο + ρήμα + αντικείμενο + κατηγορούμενο	Οι μαθητές χαρακτήρισαν τα θέματα βατά.

Ασκήσεις

1.Χαρακτηρίστε τις προτάσεις που σας δίνονται α) ως προς τα συστατικά, β) ως προς το περιεχόμενο και

γ) ως προς την ποιότητα:

- Στα περισσότερα παιδιά αρέσει η Γυμναστική.
- Οι απαιτήσεις των καθηγητών μας δεν είναι υπερβολικές.
- Πώς έγραψες στο διαγώνισμα των Μαθηματικών;
- Ο διευθυντής ενημερώνει τους μαθητές.
- Λύνει την άσκηση στον πίνακα.
- Το θέμα της Έκθεσης θεωρήθηκε δύσκολο.
- Πόσο εύκολα μου φαίνονται τα Μαθηματικά της Α΄ Γυμνασίου!
- Ανοίξτε τα βιβλία σας.
- Απαγγέλει το ποίημα.
- Η Κατερίνα μαθαίνει Αγγλικά και Γερμανικά.

2.Ο Γιώργος, ο συμμαθητής μας, ήρθε πρώτος στους αγώνες κολύμβησης του συλλόγου μας.

Χαρακτηρίστε την πρόταση αυτή ανάλογα με τα συστατικά της (απλή, επαυξημένη, ελλειπτική, σύνθετη) και κάντε τις απαραίτητες αλλαγές, ώστε να την μετατρέψετε στα άλλα τρία είδη.

3. Μαθητές: οι πιο σκληρά εργαζόμενοι Έλληνες, πηγή: διαδίκτυο / ΤΟ ΒΗΜΑ, Παπαματθαίου Μάρνου

.....ο μαθητής είναι σήμερα ο πιο σκληρά «εργαζόμενος» Έλληνας πολίτης. Συνήθως καταναλώνει ολόκληρη την ημέρα του στη μελέτη και πολλές φορές οι ώρες της δεν του φθάνουν για να αντεπεξέλθει στις υποχρεώσεις του. Ξεκινάει το αυστηρό πρόγραμμά του από τις πρώτες τάξεις του δημοτικού και προτού τελειώσει το γυμνάσιο πρέπει ήδη να ξέρει καλά μια ξένη γλώσσα, γιατί μετά θα πρέπει να αφιερωθεί στο φροντιστήριο. Ερευνες πανεπιστημιακών αποκαλύπτουν ότι οι μαθητές μπαίνουν στην «αρένα» του σχολικού ανταγωνισμού από την πρώτη σχολική ηλικία και βεβαίως ώσπου να φθάσουν στην Γ΄ Λυκείου έχουν περάσει από όλα τα στάδια της εντατικής καθημερινής μελέτης. Όσο για το άγχος... Μάλλον ξέρουν περισσότερα γι' αυτό απ' όσο μπορούμε να φανταστούμε.

.....

Ο μαθητής του γυμνασίου παίρνει την πρώτη του «γεύση» από φροντιστήριο παρακολουθώντας μαθήματα ξένων γλωσσών. Όπως λέει κ. Γ. Μ., εκπρόσωπος των ξενόγλωσσων φροντιστηρίων, οι μαθητές παρακολουθούν τρεις ως έξι ώρες την εβδομάδα, ανάλογα με το πόσες γλώσσες μαθαίνουν. Η κυρία Ε. Π., πρόεδρος της ΟΕΦΕ (Ομοσπονδία Εκπαιδευτικών Φροντιστών Ελλάδος), λέει ότι οι μαθητές του γυμνασίου δεν παρακολουθούν εντατικά προγράμματα στα κύρια μαθήματα του σχολείου τους όπως εκείνοι του λυκείου και συνεπώς τα τμήματα των μαθητών του γυμνασίου στο φροντιστήριό της είναι συνήθως ολιγομελή.

Ποιο είναι το πρόγραμμα του μαθητή του γυμνασίου; Ο Θ. Σ. είναι 15 ετών, πηγαίνει στην Γ΄ τάξη του 21ου Γυμνασίου της Αθήνας, στην Γκράβα. Ξυπνάει στις 7.30 και στις 8.15 βρίσκεται στο σχολείο του. Στη 1.30 ή στις 2 τελειώνει το σχολείο του. Από τις 2.30 ως τις 6.30 ή τις 7.30 διαβάζει στο σπίτι του. Από τις 8 ως τις 10 το βράδυ έχει φροντιστήριο. Ελεύθερο μένει μόνο ένα βράδυ του την εβδομάδα. Σε περιόδους διαγωνισμών ή πριν από την ολοκλήρωση των σχολικών τριμήνων κάνει πέντε με έξι ώρες την εβδομάδα ιδιαίτερα μαθήματα στο σπίτι του, στα μαθήματα που θεωρεί ότι είναι «αδύνατος». Το Σάββατο έχει δύο ώρες το πρωί φροντιστήριο ξένης γλώσσας και παράλληλα κάνει περίπου δύο ώρες παραδοσιακό χορό και τρεις με τέσσερις ώρες ξυλοπλαστική, στο Πολιτιστικό Κέντρο της Γκράβας. Ο Θοδωρής έκανε και τρεις φορές την εβδομάδα κολύμπι, αλλά το σταμάτησε γιατί δεν άντεχε την κούραση και το υπερφορτωμένο πρόγραμμά του.

4 α. Να εντοπίσετε στο κείμενο αυτό δύο επαυξημένες προτάσεις και να τις μετατρέψετε σε απλές και ελλειπτικές.

β. Να χαρακτηρίσετε τις υπογραμμισμένες στο κείμενο προτάσεις ως προς τη δομή, το περιεχόμενο και την ποιότητα.